

Jekabaara

Cikela ceman n'a musoman kunnafoniseben

a be bo kalo o kalo

Jamana baarada la BP: 2043 Bamako (Mali)

BUBAKAR SADA SI KA FAATULI KERA DUSUKASIKO YE MALIDENW BOLO

Dakunw

Le 2: Koori sugandicogo
MAKOCI fe

Le 3 : Ka se Jekabaara
kalanbagaw ma

Le 4 : Cikeda segesegeli

Le 8 : Konsegela dugu
bugunatigesében

Le 10: Bubakar Sada Sifaatura
k'a kanu to jamanadenw bee la

Le 11: "ADTD" ye nin kura don.
Cenfala la

Le 12 : Mogo b'a lamoyoro jogot
ta

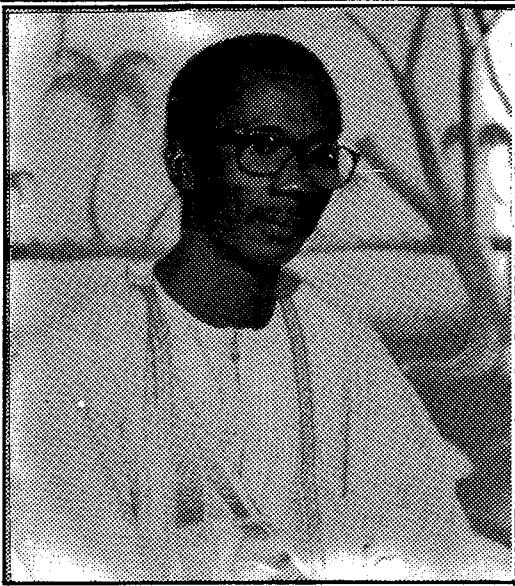
Kalo laadilikan

Mogo-kelen-saya te duguba ci, nk'a be duba lasumaya. Fen min
ye Bubakari Sada Si ka saya ye, o ma
Maliden si to sigi la. O dun ma ke sababu
werkosonaka baara numanko. Adamaden
te ke fosi ye a ka kewale ko. N'o jena mogow
be togo ni jamu kuntaala jan d'a ma. N'o
tijena dun mogow b'o togo jugu fana d'a ma
de. O koson an bee ka kan k'an jeniyoro fin
dijenatige la. Ala k'an demen o la!

Tumani Yalam Sidibe

"Janiya numan ni Kumamugu in si te jamana nafa, fo kelen : WALEYA" (Abdulayi Bari)

Zan Dosayi Jara

1 - Kunnafoni : koɔrisiw sugandicogo kan

Sanni "ISA 205" dɔnni cε, koɔrisi minnutun bε sene Malikono, olu mugu tun manca kosebe, nka utun ma ka di koɔrimugu baaralaw bolo. "ISA 205" kera sababu ye ka kuru 3 (3%) fara koɔrimugu sorota kan iziniw la. "ISA 205" fu man janten. Abe se ka foyere k'a ka surun "ISA 205" finge belebele y'a kolo cili de ye, a wurusilituma, koɔrikolo cilen minnu bena kolonson koɔrimugu bolen na. O koɔrikolo cilen misenmanniw bε koɔri falen kuru-kuru. Kuru-Kuru minnu bena bɔ baki dilannenw la. Nin bee de kera sababu ye ka "ISA 205" mangoya koɔrimugu baaralaw bolo.

"ISA 205" finge filanan ye a kolo ka misenyali ye. O kolo - misenya bε juguya ka t'a fe, ni koɔri ma danni joona sorota walima ni sanji konna ka jo.

Nin geleyaw kera sababu ye, MAKOCI ka koɔri suguya werew jini, minnu bε se ka koɔrimugu baaralaw nimisi wasa, n'u mugu fana ka ca ni "ISA 205" ta ye.

Faso ka jininikela minnu ka baara nesinnen don koɔrikoma (IER), okera sababu ye, ka koɔrisi kura danmadow lase MAKOCI ma. Olu ye :

- "GL7" : o bora kɔdɔwari
- "Stam F" : o bora Togo
- "Stam 47" : o bora Togo
- "G 269-2" = o bora kɔdɔwari

Koɔrisiw sugandicogo MAKOCI fe

- N'Ta 88-6 : o bora Ntarila, Mali kono yan.

1994/1995 san ye "ISA 205" senesan laban ye. MAKOCI bena koɔrisiw sene, koɔrimugu kalite fila bε sorɔ minnu na.

- Koɔrimugu minnu kalite bε hake la, u fu janya bε hake la, walima u ka surun. "GL7" b'olu la.

- Koɔrimugu minnu kalite ka ni kosebe, u fu ka jan, walima u janya bε hake la. Nin kalite bε sorɔkoɔrisi "Stan F"; "stan 42", "GL 269-2 ani "N'Ta 88-6" la.

2 - Koɔri Suguya minnu sene na 1994-1995 san na :

"GL7" : tari 111261

A senena cikekafo minnu fe, olu ye : Beleko ; Doyila ; Masigi (Fana cikemara)

- Kumantu : kɔlonjeba ; yanfojila (Buguni cikemara)

- Kijan ; jenan (Sikaso cikemara)

- Kucala ; Molobala (Kucala cikemara).

* "G269-2" tari 986 senena kilela (Sikaso cikemara)

* "Stan 42" tari 94741. O senena cikekafo minnu fe, olu file nin ye :

- Doyila ; Maraka-Kungo ; kɔnobugu (Fana cikemara)

- Kumantu (Baguni cikemara)

- Kucala ; npesoba ; zebala ; yoroso (kucala cikemara)

- "SOS KBK" (Kita koɔrisene baarabolo).

- "OHVN" (Otiwale).

* stan F : tari 23279. O senena cikekafo minnu fe, olu file ninnu ye :

Bla (Kucala cikemara)

- Kinparana ; San ; Yangaso ; Tomiyan (san cikemara).

* N'ta 88-6 tari 39140. Ale senena cikekafo minnu fe, olu file :

- Buguni ; Yanfojila (Buguni cikemara)

- Kilela ; Sikaso ; kajolo (Sikaso cikemara)

Jinan, "GL7" sorɔma cikela caman

nimisi wasa. U ko k'a jena a bulu la, ko nk'a ma den.

A san fila ye nin ye, cikekafo minnu b'a jira k'u ma nisondiya "GL7" ko la. 1993/1994 sante sorota sanjikogeleya fe, danniketuma. "GL73 tun te son Kosaya ma.

1994/1995 san, geleya sorota koɔrisi suguya bee la, ka da sanji nacogoya kan. Bolofa farala "GL7" ka geleyaw kan.

An k'a don fana ko suman caman ma je ninan, i n'a fo : kaba ; binbiri ; sajo ...

Geleya ninnu n'u ta o ta, cikela waraba dɔw y'a jira k'olu ye sorɔ min ke "GL7" la jinan, kobadan olum'oke koɔrisi were la folo !

3 - Koɔrisi suguya minnu ka kan ka sene 1995/1996 san kono.

Hakili lajigin na, bee k'a don ko koɔrisiw bε sugandi daliluyaba 3 kan :

- A koɔrimugu ka ke koɔrimugu baaralaw diyanefen ye ;

- A koɔrimugu sorota ka caya ;

- A tari koɔri kolo sorota hake ka cikela wasa.

An b'a don fana ko bεt'a je ni Mali ka koɔri senenen ka feere jamana kɔkan. Nin miiriya b'a jira k'an ka kan k'an wasadon koɔrisiw la minnu ma ka di koɔrimugu baaralaw bolo ani minnu mugu sorota ka ca.

Koɔrisi suguya 5 ka kan ka sene san 1995/1996 la.

1° "N'ta 88-6" tari 273655

"N'Ta 88-6 Koɔrisi nafaw :

- A sorɔ ka ca tari la

- A mugu bɔta ka ca doɔnin ni "ISA 205" ta ye

- Ama ka di koɔrimugu baaralaw ye

- A koɔrifu ka jan.

Geleya minnu bε "N'ta 88-6" fe :

- A je saniyalen te kosebe

- A koɔri koloma te son wurusili ma.

Cikekafo minnu bena N'Ta 88-6 sene ka bɔ Marakakungo ni kɔnobugu (Fana cikemara). N'Ta 88-6 bena sene yɔrɔ bee la.

2 - "Stan 42" tari 53500.

* "Stan 42" koɔrisi nafaw :

- A ma ka di koɔrimugu baaralawye

- A koɔri koloma sɔɔ ka ca dɔɔnin ni
"ISA 205" ta ye.

* "Stan 42" ka geleyaw :

- A mugu bɔta ka dɔgo ni "ISA 205"
"ta ye.

- Ni sanji ma laboli kε, a koɔrikolo te
kɔɔ. O bëna n'a cili ye koɔri wurusili
tuma na.

* Cikɛkafo minnu bëna "stan 42"

Sene :

- Maraka-kungo ; kɔnɔbugu (Fana
cikɛmara)

- Yoroso (Kucala cikɛmara)

3 - "GL7" tari 1600

* "GL7" koɔri nafaw =

- A mugu sɔɔta ka ca kosebe

- A kolo ka kunba

- Kunkurunnin man ca a mugu la i
n'a fo "ISA 205" ta cogoya

- A kolo kise be ke adamadenw ni
baganw ka balo ye.

* Geleya minnu be "GL7" nɔfε :

- A sɔɔ te "ISA 205" ta bɔ kosebe
tari la

- A fu ka surun

- A den ka di tijenifénw ye

Kinan cikɛkafo (Sikaso cikɛmara)
kelenpe de be na "GL 7" sene.

4 - "N'Ta 90-10, tari 315 bëna sene
kilela cikɛkafo fe (Sikaso cikɛmara).

5 - G 269-2 tari 30. 0 be sene kilela
cikɛkafo fe.

Mali ka koɔri kene kuru ka kan ka
ben tari 329 200 de ma 1995/1996
san na.

Ladilikan

A jinin don koɔrisenew fe, u
ka dan koɔrisi kofolen ninnu ma u ka
cikɛkafo kɔɔ. Koɔrisi nagamini ma
ni, ka da nin kunnafoni dilenw kan.

Bee nimisibëna wasa koɔrisi-koloko
la. Nka bee k'i janto i ka kenehake la,
k'a berekejne ni cikɛlaw fanga ye.

Izini-kɔnɔmɔgɔw fana ka kan k'u
janto koɔri kolobotaw la izini da fe.

Zan Dosayi Jara

MAKOCI feere kalambolo (cine)

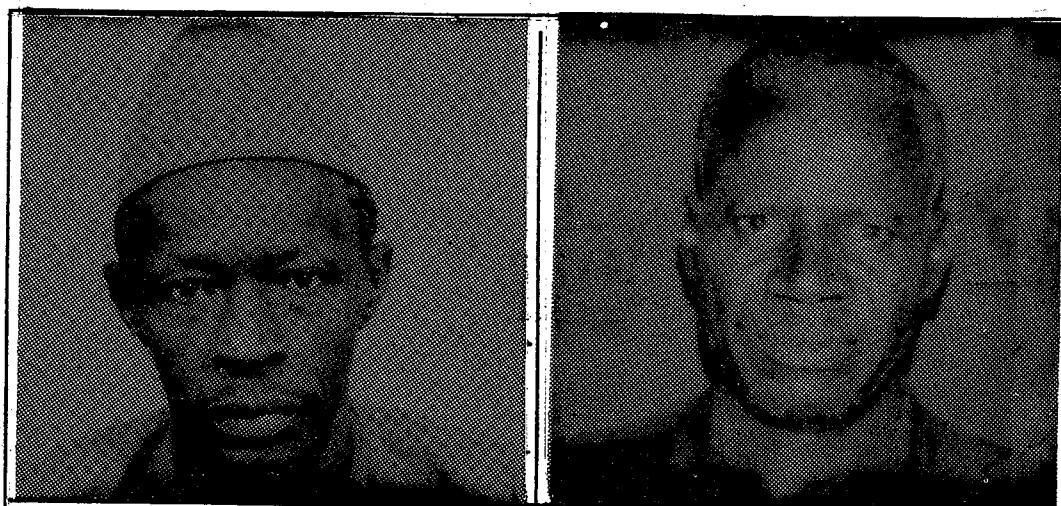
psmog-dankan.

Ka se jekabaara kalanbagaw ma

Walasa k'aw kunnafoni sira bεe
kananilakika cogoya bεe la, jekabaara
sεbenjekulu labugunna ni mɔgo
faamuyalen lakodɔnnen fila ye. Okera
ka da u ka dɔnkow n'u ka sekow kan
cikɛlaw kunnafonisiraw la ani cikɛlaw
ladonsiraw. Mɔgo kura nañen fɔlo y'an
balimake n'an jεnɔgɔnke, an'an ka
numukε (an ka jɔnke !) Amadu Gani.
Kante ye. Ale mankutu fɔkun te, ka
masɔɔ, kabi 1972 san marisikalo la,
fo ka na se bi ma, cikɛlaw b'a ka
jεmukan diimanw kalan kibaru
kunnafonisεben kɔɔ. A y'o kibaruko
kε ka wasa fo ka se a ka
segennafijεbɔsigili ma. Anwfana y'an
bolo mɔɔno bɔ a nɔfε, ka masɔɔ fεn
min denmisèn be dugu-sigi-kan fo, o
kɔrɔlen de be jamana-labanban- kan
fo. Mɔgɔnabaga filanan y'an balimake
Bubakari kulibali ye. Nin y'ale siñe fɔlo
ye ka baara kε kunnafonisεben dɔ
dakun na. Nka a ye Zafukuntigya kε
(ɔtiwalemara la) k'ata 1976 sanna ka
se 1989 san ma. O de y'ale kε an ka
togodaw dɔnbaga "ngɔn kɔɔ" ye. O

de bεtiga wɔrɔnko numan don de. Nin
mɔgo fila dun kelen-kelen bεe kalikan
ye de k'un b'a fe k'u ka dinenatige
waati kuru bila cikɛlaw lafaamuyali
an'u demenni an'u kunnafonini dakun
na. Ayiwa, dɔnkela man'a fo ko n
nɔgɔn tεna ye bara rɔ, a ma n kalon
kɔrɔbɔbali tige ka masɔɔ-ni baw ma
silatunu, dunuw tuwolo bε sɔɔ don
surun kɔɔ ! Amadu Gani Kante ani
Bubakari Kulibali, olu farala an ka
kunnafonisεbenba in sεbenbagaw
kan, an be Ala deli jiginna kana sɔɔ
anw n'u si la. Ko kun te di a tigi kε.
jekabaara kuntigiw dun y'aw de ye (a
kalanbagaw). Awde ka kanka batakiw
ci k'aw fetaw fo sεben in kunkan. Mun
ka di aw ye a kɔɔ ? Mun man di aw ye
a kɔɔ ? Aw b'a fe mun de ka fara a
kɔnɔkow kan ? Aw yεre b'a fe a
sεbenbaga jumen k'a senbo a kɔɔ
kɔɔ ka se aw ka dugu la walasa aw
n'o ka masala ? A y'an jaabi. An ka
aderezi file : Jamana baarada B.P.
2043 Bamako (Mali)

Toumani Yalam SIDIBE

Amadu Gani Kante ani Bubakari Kulibali

An ka Jekabaara san; an ka je ka san; an k'a san an
kelen na... an ka batakiw fana ci Jekabaara ma an ka
duguw kunkan. N'o kera an be kunnafoni barikalen
sɔɔ, ka d'a kan Je-ka-baara nɔgɔn te!

Cikeda segesegeli

San o san setanburukalo kono, MAKOCI lasigidenw be cikelaw ka naniya-jira-baaraw seben. O baara in senfe, jateminetun te boli cikela ka se kan. Ka soro cikelaw be bo jogon na n'u ka minenw n'u ka dabatalaw hake ye. O de koson MAKOCI ye cikeda segesegeli baara sigi sen kan. O siratege la, lasigidenw ka kan ka cikelaw lafaamuya o baara kecogo numan na.

Cikeda segesegeli ye mun ye?

Cikeda segesegeli ye baara de ye min jesinnen be dugu kono cikeda bee ma. A be tali ke cikedadaw cogoya kan ka siratege kerenerennen ta, u ka yiriwalila, sabatilila, san nata kono.

A kun ye :

- cikeda ka nafa soro a ka baara ketaw la;
- ka ladilikan di cikeda ma min be a ka soro yiriwa;
- ka dunkafa sabati;
- ka warisoro, ka musakaw jenabo;
- ka cikedugukolo lakana; ka soro sabati;
- ka kalanden jolenw ka donniya sinsin;
- ka naniya jira baara bolodaliko ye kan.

Cikeda segesegeli taabolo

1°) Kunnafoniditonsigi

Kunnafoni be di dugumogow ma cikeda segesegeli baaraw kan. O be ke marisikalo la.

- a kun

- a nafaw
- a labencogo.

2°) Baara labencogo

a) kunnafoni tali cikedadaw kan

- ga mogo hake
- dabatala hake
- cikeminen hake
- baganw hake
- tari kelen soro
- dun-ka-fa

b) kulu be sigi cogodi

kulu be sigi ka da cikedadaw ka se kan; kulu naani de danfarala

- kulu sigicogo file: a - b - c - d.

Kulu folo: cikeda in kono, misidaba fila be se ka baara ke jogon fe; a ka senekeminen dafalen don. Fog b'a bolo min be se misi tan ma.

Kulu filanan: o ye cikeda ye min be baara ke ni sari kelen n'a minen ye.

Kulu sabanan: o ye cikeda ye min ka cikeminen ma dafa.

Kulu naaninan: o ye cikeda ye; cikeminen te min bolo, a be cike a bolo la.

c) cikedadaw sugandili

Cikedadaw ka geleyaw be laje kulu ni kulu, ka soro ka mogo kelen walima mogo fila sugandi kulu ni kulu. Ni sugandili banna seben suguya naani be bila cikeda sugandilen kono, minnu be lafa kalanden jolenw fe.

d) cikeda segesegelisabenw

Jefolodugu cikeda kunnafonisaben cikeda ka kulu

Senefenw fofoli jogon ko dunkafa sabatili (mogo kelen balo san kono o be ben kilo 250 ma).

Dabatala mogo kelen ka kene seneta hake (kulu folo: tari 2; kulu filanan: tari 1,50; kulu sabanan: tari 1,25; kulu naaninan: tari 1).

Misidaba kelen ka kene seneta hake (kulu folo: tari 4 fo ka se 5 ma san kono; kulu filanan : tari 5 fo ka se 6 ma san kono).

fali be minnu bolo cike la, olu be se ka tari 3 fo ka se tari 3,25 ma san kono.

Benkan san nata naniyalenw kan (A ye je duurunan walan folo laje)

Kalan ani baara bolodalenw kono geleya minnuyera cikeda sugandilenw kono, a geleyaw be ke kalan ye ka jesin cikelaw ma.

Cikela minnu ka kan ka kolosi san kono, baara bolodalenw kecogo numan kan sanga ni waati bee.

Kalanden jolenw ni cikelakolidenw fe.

Cikeda segesegeli baaraw kiimeli ani jaabiw jefoli dugumogow ye

Cikeda sugandilenw, oluka baaraw be kiime ka fijew ni geleyaw sidon; ka feerew ni ladilikanw di cikela ninnu ma.

Kunnafonidi tonsigi be sigi sen kan; ka cikela bee ladonniya. Ottonsigi sen fe, cikeda sugandilenw be jefoli ke:

Cikeda joyoro	Togo ni jamu	Gamogo hake	Dabatala hake	Minenw	bagaw hake					Dun ka fa	Kulu				
					Sari	Daba nana	Danni kelen	Wotoro	Ponpe pilima	Sari misi	Misi tow	Misi mum	fali	So	

Je filanan cikeda sugandilenw kunnafoni seben

Togo ni jamu	Si hake	Gafe kalanni	Sebenni	Daw sebenni	Kafoli ni dōboli	Sigiyōromali ni tilali	Sew	Kuluw
-	-	X	X	X	X	X	1	I
-	-	X	X	X	X	-	2	
-	-	X	X	-	-	-	3	
-	-	X	-	X	X	X	5	II
-	-	X	-	X	X	-	6	
-	-	-	-	-	X	X	9	
-	-	X	X	-	-	-	4	
-	-	X	-	X	-	-	7	III
-	-	X	-	-	-	-	8	
-	-	-	-	X	X	-	10	
-	-	-	-	X	-	-	11	
-	-	-	-	-	-	-	12	IV

Nin ye kalan kiimeli katimu ye

U ka baara kelenw kan, tōnsigi be laban ni cikeda kuraw sugandili ye san nata kama.

Balikukan kiimeli

Ñebila: okutoburukalo la, MAKOCI be balikukan boloda, an ka mara bee kono. Balikukan be damine ni karamogokalan ye, ka tile 35 kalan tugu o la, n'o ye kalandenkalan ye. K'a kuncen ni kiimeli ye. O kiimeli b'a to dugu kalandenw b'u se hake don.

Kiimeli ye mun ye ?

Kiimeli ye waleya ye min be kalanden ka dōnniya hake n'a se dan jira, kalanden n'a ka karamogo la. Kiimeli be ke kalan kuncetuma na, marisikalo ni awirilikalo la.

Kiimeli ye suguya saba ye

- Yere kiimeli: kalanden b'a jini k'a don a kelen na, a ka faamuyali be dan yoro min na, gafe kalanni, sebenni ni jatew

- Kolosili kiimeli: o be ke kalanso kolosibaaw fe. I n'a fo karamogo, MAKOCI nemogow. Baara in be waleya ni kalanden damadōw segesegeli ye.

Kiimeli laban: o be ke, ka kalan kunce. N'a be ke, kalanden be ladonniya balikukaramogo fe, ka kalan kunceton fo.

Taabolo: sebenfura kelen kelen be di kalanden bee ma, u k'u togo n'u jamu, an'u ka dugu seben o kan.

Kunnasebenni: kiimelikela be kumasen damadōwfōni kalanden b'o seben.

Daw sebenni: karamogo be da fila fo kalandenw k'u seben. Misali: 450 000 - 2 037 105.

Jate suguya naani boli

Kafoli ni dōboli

Kiimelikela be kafoli fila ni dōboli fila seben walamba kan sira kelen fe.

Misali : 175 678 + 161 017 ;
178 901 + 79 054 + 2 260 =
175 678 - 4 5304 ; 160 3202 -
950 345

Sigiyōromali ni tilali: kiimelikela be sigiyōromali fila ni tilali fila seben walamba kan sira kelen fe.

gafew sebenfura ne dōw kalan k'u ne.

Kalandenw ka jaabiw segesegeli

Sebenni: ni kiimelikela sera ka kalanden ka kumasen sebennenw kalan; "ka ni" be seben.

daw sebenni: a ka ni ni da fila ninnu seben cogo nena.

c) dōboli ni kafoli

A ka ni n'a naani bee jaabiw nena, walima ni kafoli kelen ni dōboli kelen nena.

d) sigiyōromali ni tilali: a ka ni n'a naani bee jaabiw nena, walima ni sigiyōromali ni tilali kelen nena.

e) gafekalan: a ka ni ni gafe kalancogo nena.

Kiimeli jaabiw

jaabiw segesegelen ko, kalandenw be sigi kulu ni kulu ka tali ke, u ka sew kan.

Kunnafoni

taamasiyenw x = ka ni

taamasiyenw - = a ma ni

kulu fofo: kalanden jolen

kulu filanan: kalanden ninnubejate don

kulu sabanan: kalanden ninnu ye doonin don jate ni kalanje la

kulu naaninan: kalanden kuraw.

Salon Fana mara kiimeli sebenkunnafoni (san 1993-1994)

Ciké kafo	duguyiriwatōn	Kuluw		
		I Ka ni	II Ka fisa	III Ma ni
Beleko	100	74	22	4
Joyila	188	108	49	31
Marakakungo	143	72	58	13
Masigi	88	59	16	13
Konobugu	139	80	56	3
mume	658	393	201	64

Misali: 321 x 109 ; 579 x 327 =
45342 : 18 ; 14325 : 25 =

Gafekalan: sanni ka gafe kalan damine kiimelikela be kalandenw ka sebenw min e k'u fara nōgon kan. Kalanden kelen kelen be baara-kalan-

duguyiriwatōn kiimeli

Ñebila: bana sidonni de fura sōro ka di. Osiratēge la, kiimeli wajibiyalen don duguyiriwatōn bee kan san o san.

duguyiriwatōn kiimeli ye mun ye?
Waleya don min be ke sababu ye

Dugu ka yiriwa n'a ka jetaa sabati siraba do ye dugudenw ka benkola ye.

ka s̄egesegeli ke duguyiriwaton baaraketaw ni kelenw kan. Walasa a ka jetaa ka sabati. A kun ye: ka duguyiriwaton geleyaw dōn ka fura nini u la.

Baara taabolo:sannifeere bannen ko a baara be ke. Kiimeli be ke foroba tonsigi senfe. Tondenbe lajelen jena. A baara sinsinnen don jōsen wolonwula de kan, minnu file nin ye: kalan; ton kunnafonisēbenw; ton ka baara dilima saba n'a bolofaraw; baara jekulu joyoro; ton ka soro dondaw; ton nemogow joyoro; tondenw joyoro.

Kalan bolofara

- Kalan fan si ma ke san kono kala O
- Kalan sigira sen kan kala 1
- Kalanden jolen sera hake 25% ma kala 2
- Kalanden jolen be ye joyoro soro kala 3
- Kalanden jolen be soro cike 50% la. kala 4

Ton kunnafonisēbenw

- tōnsebenw ma dafa nka u minecogo ma ni kala 0
- tōnsebenw ma dafa nka u minecogo ka ni kala 1
- tōnsebenw dafalen don wa u minecogo ka ni kala 2
- tōnsebenw minecogo ka ni u kono

kuma dafalen don kala 3

- tōnseben dafalen don u lasagoncogo ka ni kala 4

Ton ka baara dilima saba (sannifeere, jurudon, jurusara)

- baara dilima saba si ma waleya ka ne kala 0

- baara dilima saba, kelen waleyara ka ne kala 1

- baara dilima saba, fila waleyara ka ne kala 2

- baara dilima saba, saba be waleyera ka ne kala 3

- baara dilima saba, be waleyara ka ne kala 4

Baarajekulu joyoro

- baarajekulu t'a ka baara ke kala 0

- baarajekulu ye forow suma kala 1

- forow be suma ka cike kunnafoni be di kala 2

- forow kunnafoni be di, koorikurudan be ke,

- soro jateminne kene be sigi kala 3

- waleya folenw be be ke ka soro ka tonsigi kunnafoni di tondenw ma kala 4

Ton ka soro dondaw

- soro jesihi musaka te 25%, wari maralen banki la te 50% lakala 0

- soro jesihi musaka be 25% wari

maralen banki la ka ca 50%

kala 1

- soro yiriwali musaka be 25% fo ka se 50% wari maralen banki

la be 25% kala 2

- soro yiriwali musaka be bo 50% fo ka se 75% kala 3

- soro yiriwali musaka kelen ka ca 75% Kala 4

Ton nemogow joyoro

- nemogow t'u ka baara ke, dow y'u joyoro labila kala 0

- nemogow t'u ka baara ke ka ne kala 1

- nemogoo damadow jolen don ni baara be ye kala 2

- baara tilacogo ka ni, be b'u joyoro fa kala 3

- nemogoo ni tondenw bennen don, san kono baara bolodalenw be be ke ka ne kala 4

Tondenw joyoro

- forobatonsigi te sijne fila bo san kono kala 0

- forobatonsigi be sijne fila bo san kono, nka mogoo nata ka dogo kala 1

- forobatonsigi be sijne fila bo san kono, nka jama caman be na kunnafoni lamenni doron kama kala 2

- forobatonsigi be sijne fila bo san kono, jama caman be na kunnafoni be di baaraw be boloda, benkanw be ta kala 3

- forobatonsigiy temennen ko jama caman benna ton ka kalanw, forobabaaraw ani ganiya jira baara sebenw kan kala 4

Ni jōsen wolonwula ninnu nininkali banna pewu kala sorolenw jate be mine, ka soro ka kuluw sigi: kulu saba de be bo duguyiriwaton.

Kiimeli kono: olu file nin ye

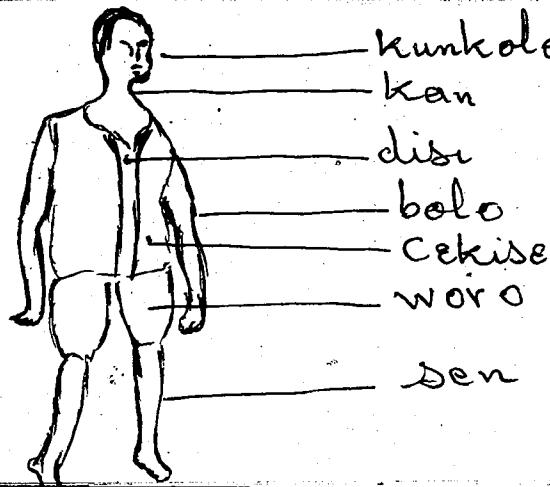
- kulu folo: k'a ta kala 0 fo ka se 14 ma: o tonw ma ni

- kulu filanan: k'a ta kala 15 fo ka se 21 ma: o tonw ka fis

- kulu sabanan: k'a ta kala 22 fo ka se 28 ma: o ton ka ni

- kiimeli in be ke ton nemogow fe cikelakolidenw ka kolosili kono.

Ni kiimeli be ke, ton be sanga hadamaden farikolo ma

hadamaden yoro o yoro mana bana, ofura be nini. O la duguyiriwatón ka kan ka kiime k'a ka banaw dón, k'u furaké walasa a ka jenemaya ka sabati.

Sarimisiw ladon konuman

Cikela jigi y'a ka sarimisi ye. A ladon konuman be wuli joona nōgoya sene damine waati fe.

An be don min na i'n'a fo bi, cikela ka lafiya, ka nafa soro a ka sene na, o sababu fanba be bo sarimisi la.

Sarimisiw ladon konuman ye mun ye?

O ye baara ye ka sarimisi ladon tilema fe, ladonni be ke ni balo dafalen dili ye ani furakeli konuman. Walasa baara in ka sabati, sarimisi ka kan ka mara yoro keréenkérénen na.

Ladonni kewaati: waleya in be damine tilema fe ni baganbalodogoyara kungo kono. Baara in be ke kalo naani kono, k'a ta feburuyekalo tile 15 fo ka se zuwenkalo tile 15 ma.

A kecogo: baara in sabatili sirilen don waleya damadow la:

gajoli; balo marali; jokala ni tiganaga, kabakala, jokala; bin kannen; malonaga, binjalan, turuto.

furakeli: ni banaw kunbeni: nterefura, sumayafura, ntumufagafura ani banabaw kunbenfuraw.

Balo marataw girinya-jateminecogo foro kono

Kaba tari kelen soro kise girinya be ben kala girinya ma.

Min ye keninge ni sañó ta ye: kala girinya ka ca ni kise ye siñé naani.

Misali: Ni tari kelen jokise ye kilo 1000 bo

Kala be ke: $1000 \times 4 = 4000$ ye.
Min ye jokala ni tiganaga ta ye, tari 0,25 soro b'a ta kuru 700 fo ka se 1000 ma.

Balo dicogo: balo maralen bée doonin doonin be di baganw ma.

Balo man kan ka dëse. O la jatamine be ke.

Jatamine kera k'a dón ko misi kelen girinya mana tila 40 ce, niyoro be ben misi kelen ta dunta ma tile kelen kono.

Misali: ni misi fila be cikela bolo, min kelen kelen girinya ye kilo 260 ye, olu ka balo dunta be ben tile kono:

$$\frac{260}{40} \times 2 = 13 \text{ kilo}$$

Nefoli : 260 sigiyoroma 2, tilalen 40 ye.

Cikela ka balo maralen ye: kabakala = kilo 1050

jokala kilo 422

turuto kilo 400

mumé, kilo 1872

O balo maralen ka kan ka misi w balo tile joli kono

$$1872 : 13 = 144.$$

O koro ye ko nin cikela be se k'a ka misi fila ninnu balo k'a ta feburuyekalo tile 15 fo ka t'a bila zuluyekalo tile 8 ma.

a be di nin cogo la tile o tile

turuto: kilo 3

kabakala: kilo 7

jokala: kilo 3

mumé : 13

Nin bee temennen ko fe: kogo ni ji man kan ka dëse baganw na.

Furakeli kecogo: A ka kan ka ke i n'a

fo misidogotoro y'a fo cogo min na:
suma sogoli: siñé fila san o san
konona ntumu fagali: siñé fila san o
san. Sogolibaw: olu be ke siñé kelen
walima siñé fila san kono. Siñé kelen
san kono jefiba, jofeba

Siñé fila san kono: bon,
kannanbaganin.

Ganseli Maana ncinin

Jogo dan sebenni bamanankan na
Dijé in kono, ko bee n'a taabolo don.
Dow n'u dakan be jogon fe, nka dow
fana ni faciyeñ be jogon fe de. O de
kanma, a be fo ko faatoya te neri ye
nk'a sorocogo de b'a mankutu. On'ata
o ta, kunnawoloko were te bangebaa
dow bolo n'u denw koseginni te ka bo
tunga fe ni nafolobaw ye. N ka tunga
ma ni de. Tunga ma ni ka masoro
taasen be caman bolo seginsen t'olu
bolo. Kolon jugu jiri be kari yoro jumen
were n'a yere konona te? N'an sera
masunkulu la; an b'o jaabi soro. Aa,
faba janjo. Dow b'a ke, a be dow ke,
aw'a be ke dow kan.

Faba janjo man di bee la de...

Maana ncinin ye gafe ye min b'aw
lasewa, k'aw kunnafoni ani k'aw kalan
dijé taabolow la. A be soro :

Jamana baarada la, Bamako.
BP. 2043- Telefon : 22-62-89

Konsegela dugu bugunatigeseben

Konsegela ye dugu ye, min sigilen don kucala ni tilebin ce. Kilometere 45 de b'a ni Kucala ce.

Konsegela ni dugu minnu be danbo
Korofe; a ni Fizankoro be danbo tilebin fe, a ni Nogelobugu ni Siginaso be danbo koko dugu fe, a ni sogotila be danbo Worodugu fe, a ni tupuru be danbo Konsegela be Sikaso mara fe.

Dugu sigisan

Konsegela ye dugukoro ba ye. A be sigi tuma min, o y'a soro sebenni ma jesen folo, o de y'a to dugu sigisan madon.

Dugu tu tigebagaw

Dugu tu tigebagaw ye konelakaw ye.

Dugu ladakow

Konsegela ye dugu ye min b'a ka ladaw kiime hali bi. A lada kelen kelen lakodonnem daw file nin ye.

* Nanpun; o ye lada koro ye, min be ke san o san tilema daminewaati, ka tilema nena jewdamine. Abekewalasa : here, keneya, ben ni denko ka sabati dugu kono, Nanpun don, furusiraw be taama, foliw don don fana.

* tu son : jiritu kelen be dugu ni kogodujanfan, ale be son san kono siue kelen. Dugumogow ka haminan foyoro don, wa dugumogow ka dafalenyoro n'u kaliyoro fana don

* Kordubaw ka don, n'o be wele "kumonon" minankakan na, o koro ye "dugu bonni" ye Bamanankan na. O lada don, kordubaw be se bulonw bee da la ka tulon ke. Ofana be ke siue kelen san kono. A daga be wele ko "naaba" o be son sibiridon.

Nanpun, tu son, kordubadaga temennen ko, jow fana be dugu kono. Jo minnu be yan olu file nin ye: konow, olu be sokala naani na; naw be sokala fila la. Min ye maja ye, ale be sokala kelen na. Serokonon be sokala kelen na, ntokoromana ale be sokala kelen na.

Dugutigi minnu fora nogen ko ka

soro tubabu ma na

Folo	Canze	Tunkara
filanan	Kafa	Kone
3 nan	Ntoro	Kone
4 nan	Namatin	Kone
5 nan	sinogo	Kone
6 nan	Duba	Kone
7 nan	Mamuruan	Kone

Mamuruan kone de kera konsegela jamanatigi folo ye. Tubabuw nalen ko :

Kilentigi kone

Jaani kone ni Nanamace kone, olu de fora nogen ko jamanatigiya la. Nanamace kone detile la jamanatigiya bosisa konsegela la ka fara Kucala jamanatigi sidiki watara ka mara kan. Jamanatigiya bannen, Madu togola de kera o dugutigi folo ye.

O salen, dugumogow benn'a kan k'a denke Dirisa togola wele ka bo Zerikuntigiya la ka n'o ke dugutigi ye. Ale de be dugu kunna hali bi.

Dugu kelemasaw

Konsegela ye kelemasadugu ye; kelebolo ma deli ka se soro a la. Kelemasa daw togo file nin ye :

Canze tunkara

Kafa Kone

Ntoro Kone

Namatin Kone

Sinogo Kone

ani Duba kone,

Olu ye kele ke, ka togo soro. Konsegela mara tun b'a ta kucala la fo Npecela bada la.

Sokalaba naani de be dugu kono : Sobilenna, Fanikola, Zanjikela ani korola.

Dugu mogow hake	3106
Cikeda hake	274
misiw hake	3076
baw ni sagaw hake	1767
faliw hake	202
Senkenturaw hake	753
Sari hake	306
Dabanana hake	282
Dannikemasin hake	163

Wotoro hake 186

Koorifurake-pone hake 176

ani binfaga-pone 4

Ton minnu be dugu kono

Silametan, n'o nemogo ye Gawusu

Sanogo ye.

Donsowka ton n'o nemogoye Wara

Kone ye;

Numuw ka ton,

- Cemisew ka tonw.

Jagokelaw ka ton, n'o nemogo ye Dawuda Sogodogo ye. O bee temennen ko, ton min ye dugu bee foroba ton ye n'o ye duguyiriwatton ye, o sigira san 1977. K'a ta san 1977 kaa taa san 1993, duguyiriwatton ye baara caman ke.

O daw file nin ye :

San 1978, basikili fila kilo 1000 ani kilo 500; jatebomasin fila d: 34 100.

San 1979, balikukalanso 1, nosimasin "501", anitabali 4 d: 30 100

San 1981, ban 10 anisigilan 20, d: 10 800

San 1982, koeribore 600 ani magazan 1 d: 190 260

San 1984, nogosimasin 1; sigilan 12; kalankeapan 8; d: 252 800

San 1985, tanpon 4 puwa kilo 5 d: 9072

San 1986, magazan 3, d: 103 445

San 1987, moto 1; koeribore 600; nogofuntenidinge; d: 140 592

San 1988; magazan 1; jatebomasin 1; sigilan 12, koerifile dugalen 5; d: 99 280

San 1990, magazan 1, mobili 1, moto 1, jigine-nana 2, pone kolon 1, d: 1 384 895

San 1992, jigine-nana 1; d: 45 500

San 1993, banba kas 1; d: 170 111

Wari mum d: 2 470 955. Warije do fana be dugu togo la BNDA la. Wari minnu fana kera ka yorotijelenw dilan, olu ma jate, i n'a fo kalanso dilanni.

San	Kene senen haké	Soro jateminé tari kono	kaba	Keninge	Sanjo	malo	Tiga
1988 - 89	634	683 180	1077				
1989 - 90	550	589 180	1071				
1990 - 91	568	838 730	1475				
1991 - 92	570	545 840	957				
1992 - 93	653	952 000	1457				
1993 - 94	520	652 800	1253	134	10	41	

Dugu jomasaw

Folo-folo, jomasas minnu temenna olu ye; Cefolo Kone, Dazina Kone, Lankoro Kone, Kanima Kone, Woto Togola ani Zanfona Kone.

Sisan taw: Sidiki Kone, Kari Kone, Boliba Kone, Bugugolo Kone, Dirisa Togola, Buguze Kone, Alu Kone, Musa Kone, Dirisa Nanazana Kone, Zano Kone, Saliya Tunkara ani sedu Kone.

Dugu Nafasorosiraw

Konsegela yesenekeduguye. Nafa sorsira folo ye Koorisene ye. U be fen werew senes; i n'a fo; jo, kaba, tiga, malo ani kelekele. Dun-ka-fa temennen ko; u b'a to feere. Sugu be dugu kono. Fen caman be feere a kono, i n'a fo : jo, ani senefen werew ani mogow mako-je minen caman.

Dugukolo cogoya ni jiriw

Dugukolo suguya 3 de be konsegela. Dugukolofin, cencendugukolo ani beledugukolo. Kuluwan ca, kow fana ma ja.

Jiri minnu be soro kungo kono olu file : nere, si, zira, nkuna, ntoni, jala, kunje ani nonfonw. Minnu be jiriforo baara ke olu ye Bakari Kone, Karimu Zan Tunkara, Daramani Tunkara; Naatigi Kone; Karimu Kone.

Siya minnu be dugu kono

Konsegela ye minanka dugu de ye. Siya were minnu nana jago sira kan olu ye marakawani tarawelew ye.

Dugu diine

Dugu diine koro ye joson ye, nka silameya barika bonyana bi, josonnaw dogoyara. Misiri fila be dugu kono.

Kerecan misiri kelen (egilisi) fana be dugu kono. Nka o diine ma barika soro folo, bawo du kelen de donna a diine la folo.

Dugu kalanko

Balikukalan be barika la dugu kono. San o san, mog 30 nogn be tile 35 kalan ke. Olu la, mog 15 nogn be ke kalanden jolen ye. Misali : nin kunnafoni sebenna duguden do fe balikukalan na (kun folo).

Lakoliso fana be yan, kalanso 9 Madarasa be yan. O ye kalanso 3 ye.

Cemisen tila kelen bee b'u togo sebennen don.

Fangatogola baaraw (goferenaman ka baarada minnu be dugu kono, kubeda) n'o sigira san 1958. A ka mara kene be ta metere 1718. A sigira dugu 33 kunna. O dugu 33 tilara sekiteri 6, tonjana 3. Dugu 33 bee ye duguyiriwatow ye.

Komandan minnu sigira kubeda kunna olu ye : Alifonsi Mayiga, Sumayila n'u ko Alimani Tarawele, Bani Trawele, Piyeri Jalo, Sanba So, Seku Bagayogo, Basinali Trawele, jiriba Sanogo, Napan Kone, Seku Konate ani Amadu Jire o de be yan sisan.

Lakoliso: Osigira san 1956. Kuntigi minnu fura nogn ko la, olu file nin ye : Kasimu Disa, Fance Male n'u ko Zana, Seku Basidi Trawele, Massa Male, Kasa jara, Jalakita Ture, Zaki Kamate ani Cema Sanogo. K'a ta san 1956 fo ka se san 1975, kalan kung-folo-so wccro danma tun be yan. San 1976, kalan kun filanan so saba daminen. San 1992 kuntigya tilara fila ye. Maki Sanogo kera kalan kun folo ta ye, Cema Sanogo kera kalan kun filanan ta ye. Lakoli karamogo 12 de be kalan ke lakolidenw kun.

Dogotoroso

Dogotoroso jora san 1956. Dogotoroso minnu fura nogn ko olu file nin ye : Zumana Tarawele, Baba Mariko, Siyaka Sangare, Sidiki Kamara, Fatogoma Keyita, Lamini Sanogo, Lasina Kumare, Sedu Jara, Yusufu Tarawele, Yusufu Watara n'o be a kunna sisan.

Musojiginso

O jora san 1972. Nka baara ka damine, o kera san 1973 utikalo tile 10. Burama Jire furumuso Mayama Sanogo kera muso jiginnen folo ye a kono, tinminemuso fila be baara k'a kono nogn fe. Olu ye Jaara Kone ani Ami Tarawele ye. Niwakini-di-jekulu fana be dugu kono. Olu ni dogotorow be baara ke nogn fe, niwakinidi be damine zuwenkalo fo okutoburukalo. Niwakini dita b'a ta kise 1500 fo 2000 la.

Koorisene baarada (MAKO CI)

Dirisa Togola de kera dugu lakoliden foloye. Zerikuntigi minnu temenna olu ye : Solomani Jabira, Isa Kone, Burama Gindo, Nani Dawu, Modibo Fili Tunkara, Koore ani Bakari Kulubali.

San 1992, Konsegela Kera kafoyiriwatow ye. O kuntigi folo kera Bakari Kulubaliye. O de be yan sisan.

Misi (bagan dogotoro) baarakeda
Omogo folo kera Meri Mariko ye, ka Zan Mari Damele da o kan, ka Buyaki Tinba da o kan. O de be yan sisan. Jinikungo baarada fana be yan. Adama Sangari de kera o nemogo folo ye, ka Lamini Konate da o kan. Ale de be yan sisan.

"S.O.P. : Fana tun be yan, nka olu ka baarada datugura bawo mogote a sow kono tugun baarada togo la. Nka "SOP" yere daminesan ye san 1972 ye. Nemogo saba de ye nogn falen. O mogofolo Takimadi Keyita, mogolaban kera Tayiru Baba Jara ye. Furafeereyoro fana be dugu kono.

San 1967, kabakoba do kera dugu kono. Sanbelenin caman jiginna. Nka minkera kabako ye, ucmandetaara ton nogn kan tuba kerefie ka

MAKOCI KUNNAFONI

fénjenama camanfaga, ka jirifurabulu béronté, ka tile saba njogon ke a be yelen ka woyo ka taa ko la.

N be sèben laban ni foliw ye

N be Cékura Kóné fo. Ale de kéra sababuyeka kunnafonicaman sèben.

Foli be ka taa Dawuda Kóné yoró, foli be ka taa Dirisa Togola yoró. Ale de ye dugutigi ye, a ye kunnafoni caman di dugu kan. A ye dugu mara n'a seko n'a dònko bée ye.

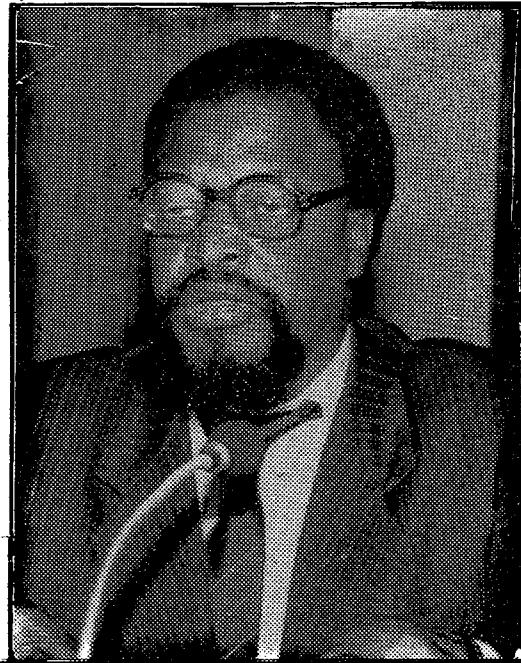
Nka foli be ka taa Cékobaw ma, minnu y'an demen dugu lakodonn na n'u ka kunnafonidi ye.

Bakari Kulubali
Kafoyiriwaton kuntigi

DJÉ N'A TAABOLOW

Bubakari Sada Si faatura k'a kanu to jamanadenw bée la

Mogo dów ka dawulasoro ye waati kuntaala surun ye. N'olu faatura, a be fo k'olu tun ye "takelaw" de ye, i ko minnu ka dolo be bo, ka mènè-mènè, ka tila ka bin yorónin kelen. Dów be wari soro, ka togo soro, k'u sankorota dɔɔnin-dɔɔnin, ka t'a fe. N'olu faatura tuma o tuma, o be ben u ka dawula dan min ma, o be mogow njekorofa. Saya dɔɔn de be dansigi olu ka njetaa la, u ka dinenatigé waati kóno. N'o te, oluta ye dakan ye. Mogo se k'udan, kabilia kóno, kuma te baarayoro ma. Olut'uda n'u bolo an'u sen don fosi la, n'o majé, k'a barika, ka t'a fe. Omogo masina do ye Bubakar Sada Si ye, min faatura 1995 san feburuyekalo tile 18 don, sirabakasaara senié, Cénfala dugu ni Bamako ce, Kulukoro sira kan. A kéra sibiri sufe, k'a duguje kari la. A yere tun be k'a ka mobili boli, k'i kunda Bamako kan, u bolen ko Cénfala. Mogo saba weretun b'a mobili kóno, min ye "Nisan 4x4" ye. A fólo ye Umaru Usmani Ba ye, n'o y'a dakawuliteriké ye, ani min sara njogon fe, yorónin kelen. Oyeretun ye Moritani jamana minisiri kóró ye, min ye foroba baara bila k'i nesin eikékow ni bangakow yiriwali jiniwalew ma, demenjekuluw kadara kóno. A filanan ye Sada Si furumuso yere ye. A sabanan y'a limaana do furumuso ye. Muso fila ninnu joginna kojugu. U dalen be dögötöröso la. Mobili tora boli la, ka taa don cencenta kamiyonba do jolen jukoró, sirada la. Kasaara kecogo b'a jira ko Bubakar Sada Si ma kamiyonba ye joona. Nka, hali n'a tun y'a ye, a tun t'a majé, bawo, o de tun y'u ka saya sababu ye. U ka mobili

Bubakar Sada Si

nefela min donna kamiyon jukoró, o karila, k'a fan bee golon, fo k'olu mogow fila bee dere k'u tineko juguya. Mogow ka fo la, a kasaaratow fileli tun ka gelen, k'a masoro a majuma tun ka bon kosebe. Olabancogo jugu de tun y'u fila bee dakan ye, min latigetuma benna Bubakar Sada Si sankorotalicogo do ma, bee da sera min na njogon fe, jamana kóno, an'a kókan, i komogowere te se fanga bolili la, k'a bo ale la, hali minisiri fólo ani peresidan yere. O be faamuya, bawo, a ka togötigiya ma damine sisan. Nka, a ye fén minnu k'a ka minisiriya laban kalo 4 kóno, n'o ye kelebolokow minisiriya ye, n'olu ye yéléma don sorodasiw ka kow bee la, o ye do far'a togó n'a ka mandiya kan.

Kabini Sada Si tilala a ka bagandögötöröya kalan na, Faransi jamana kóno, kana baara damine Mali kóno, a

ye baara ke yoró o yoró, an'o yorow mogow ma tige njogon na. O b'i n'a fo bagankow ciyakeda; bagankow ni sogokow ciyakeda, n'o ye "OMBEVI" ye; koorikow ciyakeda, n'o ye "CMDT" (MAKOCI) ye; tulukow ciyakeda, n'o ye "HUCOMA" ye; jikow ni kurankow ciyakeda, n'o ye "OERHN" ye. O b'i n'a fo minisiriso dów, a ye minnu minisiriya ke, i ko dugujukorofenkow, jikow, kurankow, cikédawyiriwalikow, sigiyorow lakanalikow fo kana se kelebolokow minisiriso ma, a faatura k'a to min minisiriya la. A yere san 56 de ye ninan ye. A bangera Moti dugu kóno. Den 7 de b'a n'a muso bolo. A sigiyoró ye Cénfala ye, Kulukoro ni Bamako ce. A janaja kéra, k'a n'a terike fila bee da njogon kéréfe, Cénfala kelen in kóno. Janaja kéra ntenen, feburuyekalo tile 20 don, peresidan Alifa, minisiri fólo Ibarahima Bubakar Keyita ni depitso kuntigi Ali Nuhun Jalo bee nena, ani fangabolow ni marabolow njemogow, siwuli kunda ani sorodasi kunda. Baarada kuntigi, lasigidew, demejekuluw mogowanifurew somogow n'ulimanaw bee tun b'a kéné kan, sorodasiw ye kéné min wasa n'u ka jamadonko labennenw ye, k'a nesin sabaatow ma, peresidan ye medayi di minnu ma, saya kofe. A kéra cogo o cogo, Bubakar Sada Si ye fasoden numan, baarakela waraba ani mogokonjelen ye, saya sera min ma, k'a kanu to jamanadenw bee la. An be dugawu k'a ni fure bee ye. Ala k'u lahiine lahara.

Amadu Gani Kante

"ADTD" ye nin kura don Cenfala la

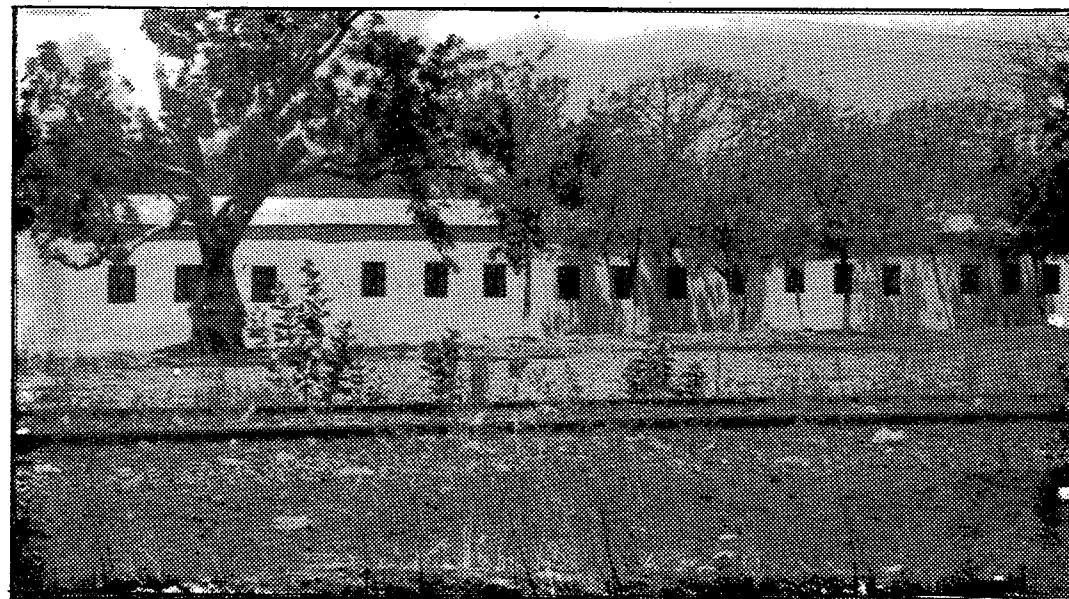
Banaba tun ye baarakelaw dogoya, ka geleya don ketawla. Jakungo nana o to dafa.

O latige jugu ye koli ni dese sinsin Cenfala gare ni Jagoni kono, fo don min na hakilijakabo taasi, sigikafo ye dabolo jini donin girin jiginni na.

Osababu de y'a to dugu ni Cenfala gare ka da Jagoni kan, kera duguyiriwaton ye, walasa ka lamini k'u sago ye; min nafa tun te mog'o si nemine bo. Barisa "ji ye neema sun ye". Ayiwa, ji tun te soroka min sanko k'i mako ne la. Ola sa, baara caman sigira sen kan; i'n'a fo ji yere latonni, ka balan kumbabaw ni misenmanw caya walasa ji nafama be se ka matarafa dugukolo jaleni koro. "ADTD" duguyiriwaton ye welekerenkerenn bila bee ma; fen o fen barika be se daba ni pelu koro. Kabini welekan bora, musow, cemisenw n'u ka baarakeminewnan'ujiko "cetayoro". U sorola ka jilatonyorow laben, n'o be bo u kerefe kuluw la.

Ode kof'e musowyewalanwdila ka jilamalo seri o la, ka soroca waati do temenna nakosene tun ka gelen yen kosebe. Nka, bi nakosene sigira sen kan. Bawo, balan belebelew ni nciininw ye ji sabati kolonw kono; ka soroca u tun be n tanya ji la kabini desanburukalo la.

Ni here kura in sewa te ban, ka d'a kan fiyentow ni banabatigilamogow kera kulu kelen ye ka fara musowkan, ka kolon kelen sen, k'u ka nakoson ji la n'o ye "Sann'i k'a fo n jenkunnandi, a fo ko sababu numan. "ADTD" kera jenemaya sanubererin ye, dugu ni gare la ka di Jagoni kono mogow ma. N'o te, daladumuni de tun be soroca geleyaba kono. Sisan, feere werew tigeli be ka jesin yiriwali ni jidili nasiraw ma. O taabolo kelen na, negesira fandofe, dogotoroso, jigginniso, jora yen walasa o mogow ka lafiya keneya sira fe. "ADTD" ye kalanso

"ADTD" ka demen da fe, MAKOCI Bubakar Sada Si fana ka lakolisoko kera daamu ye Cenfala

woorojok'oban pewu. Ayiwa fodunan, n'o te dugulen bee b'a don ko araba ni sibridonwy'e forobabaara ye Cenfala dugu kono.

Ni Cenfala dugu ni Jagonikaw y'u senw sinsin duguma, ube sogola yoro yere togo koro la. Barisa 1932 san, Ofisitun yemaloseneyorosigiyennino. A tun yiriwara fo k'a jidi, bawo malo tun be taa Senegali negesira fe. Nka, a be san bisaba bo, masinw bee taara Molodo ka sow to Cenfala. "A be fo ko mog'o ka fenkoroy'i fatine ye". "ADTD" sago don ka sow lasagon k'u ke magoneslan ye.

Musow joyoro kera baganw ni sew ladonni ye denbatigiya doni kof'e.

Musow ka ciden ye hakilijagaboseben kalan:

- samije kelenw, sorolenw ni

dondaw kan (baaraw)

- ni kamalenw nisondiyalen san mugan, n'o be ka walanw wuli nimisi ma wasa nakosene la, ka d'a kan hali ni nakosene sago ye jiba ye, nakof'en dow be nagasi, tamati be bonya, i'n'a fo bolokuru, ka mo. Nakosene ye ladilikanw ye hakilijagaboo ye n'o ye kalan ye magonesira la; yiriwali ni jidili hadamadenya hukumu kono; duguyiriwaton in ka sira bolodalenw na.

Bubakari Kulubali
Jekabaara baarakela do
Bamako.

**"ADTD" ye yiriwa-demen-baarabolo
de ye min sigikun ye jetaa ani
lafiya sabatili ye Cenfala dugu kono**

**Jekabaara ye cikela ceman n'a musoman kunnafoniseben
ye. N'an dalen b'o la, an fana k'a jini ka fara a
sebenbagaw kan. O ro, an ka batakiw ci, K'u ci ka caya an
ka duguw kan, an ka sigidaw an'an ka ladaw kan. N'o
kera an be ke sababu numan ye.**

Mogo b'a lamoyoro jogota

N'i mogo tun b'i yerelemo, mogo tun te jigin mogo la

Hadamaden lahalaya betali ke fen damadaw kan, minnu joyoro ka bon a ka dinelatige la kosebe. O fen daw ye wolojoro ni lamoyoro ye; ladamuyoro ni kalanyoro; sigiyoro ni baarayoro ani la nagayorow n'u neognaw. Nin yoro kelen bee la, latige be hadamaden n'a neognna were don neogn na, cogo bee la. O donjognna siratege la, fen min be sementiya, ce kunda animuso kunda, ni hadamaden lahalaya betali k'o kan, o ye jogo ye. O b'a jira ko hadamaden ni jogo te wolo, nka, hadamaden were de b'a jogo don a la. O hadamaden were be se ka ke mogo min ye, o ye bangebaga, lamobaga, ladamubaga, karamogo, sigijogon, baara neogn ani teriw n'u neognaw. Hadamaden be mogo min jogota, o de y'a ka ko bee ye. O y'a ka jine ye. A te tulon k'o la. A ka dogoyamaliko te s'o ma. A t'o ni mogo were bila minen kelen kono, kuma te sigiyoro kelen ma.

Jogo tali ka telin bolo minnu kan, o ye den n'a bangebagaw ye, n'o y'a wolofa n'a woloba ye, wali, den n'a karamogo, ceman ni musoman. A to

be jini sigiyoro kun da, baara kunda aniterisira kunda. N'a fura den ye, k'a bor'a fa fe, o ka di den ye, a ka di den fa ye, a ka di den ba yere ye. Hadamaden lahalayakon'oy'a jogoko ye, o fana b'o cogo de la. N'a fura ko karisa jogo ka ni, o karisa yere b'a faamuya k'a ye ladirlamogo de jogota. O yoro bee la, o tigi bonya ben'a nekoro. N'o kera mogo o mogo la, o b'a don, k'a ye mogo min ka sira ta, k'o ni bonya ani karama ka kan. A b'a don k'o tigilamogo m'a bila sira jugu kan, k'oker'a ma sababu numan ye; k'a ka kan k'o walenumandon; k'a te se ka k'o ma fitiriwale ye.

N'i ye fitiriwaleya donni ye jogoko la, kana nininkalike. O'ta numannama ye. Mogo te tige neogn na gansan. E y'i jogo don denmisennamogo la. Taalen nefe, o nar'a don k'o te jogo numan ye, o be se k'e tanu cogo di? Ni hadamaden bor'a kalama, k'a hadamaden neogn m'a bila sira numan kan, k'a ma jogo numan don a koro, a be futine, a jigi be tige, k'a dusu kasi. Ka hadamaden t'o bolo kan, a te k'a bilasirabaga fe, cogo si la, hali n'o kera wolofa, wali a woloba ye, kuma te lamobaga were ma. N'i ye juguya

cayalen ye denmisennamogo daw ni mogo korobalamogo daw ce, a caman kun ye lamokojuguko ye. Ni mogo tun b'i yerelemo, mogo tun te jigin mogo la.

O yoro de bena ni mogo korobaw joyoro geleyali ye denko fan bee la. O siratege la, a be fo ko ni den neena a bangebaga be caya; nka n'a tijena, a be fo ko karisa den. Ne bora cekoroba donimusokoroba do ka dennamcogo kalama. Olu fila si ka dennamcogo tun te kelen ye, wa, a kelen si ta kecogo tun ma ni. Nka, u tun t'o don. O de ka jugu. Ni mogo koroba min t'a don k'a be ka numan walijuguman ke, o ye konoganko ye, bawo, a be fo ko koro kun ye nemajo ye. Ni mogo koroba min nemajolen te, o ye dabalibanko ye, bawo, a be fo, ko nemajo kun ye sabali ye. On'a taa o taa, mogo daw si be korobaya, k'u hakili to denmisena la. Olu lahalaya n'u jogo ni sabali ce ka jan. On'a taa o taa, mogo daw b'u to denmisena la ka mogo koroba jogo ta. Olu hakilinataw n'u kewalew de b'u fara mogo sabatilenw kan.

Nin bee de b'a jira ko den be k'a lamobaga de ye. N'o neera, a for'a banna. N'o ma ne, a kuma be caya. O siratege la, a be fo ko mogo b'i taamajgon son bee ta, f'a ka ceja.

Amadu Gani Kante

JEKABAARA SEBENNEKULU

Laboli kuntigi
Tumani Yalam Sidibe
Sebennekulukuntigi
Tumani Yalam Sidibe
Sebennekulu mogo
Bakari Sangare
Solomani Jalo
Amadu GANI Kante
ani Bubakari Kulubali
Sebenyoro orodinateri la
Jamana gafe sebenyoro
Baarakenejognon
MAKOI, "OCED", "SNV"
Jensenyoro
MAKOI, "ODIK", OTIWALE, "ODIMO"
Labugunyoro : Kibaru
Bojognonko hake : 11 000

Poyi

Wari ma ni

Cew ko wari
Musow ko wari
Famaw ko wari
Fantanw ko wari
Bee ko wari.
Wari ye du dumanw tine
Wari ye sigidaw tine
Wari ye den ni fa tine
Wari ye ce n'a muso tine
Wari ye badenyaw tine
Wari ye baaradaw tine
Wariko ye furusiraw tine
Wariko ye terisiraw tine
Wariko ye laadiriya bo mogo ni neogn ce.

Wariko ye horonya tine mogo ni neogn ce.

Wariko ye kankelentigiya tine
An balimaw, a y'a janto wariko in na.
Wari ma ni de.

Bengene AV Sekeretere
Umaru Sanogo

Dine

Ceya ye gundo ye
Dine ye tuma-ke-so ye
Mogoya ye waati ye.
Ayiwa dinenatige gundo banna!
Tumani Yalam Sidibe